

UCHWAŁA NR IV/32/19

RADY GMINY ZBÓJNA

z dnia 29 marca 2019 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 - 2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, 1076, 1544, 2245) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zbójna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Andrzej Lemański

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2019-2021

I. Wstęp

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecku. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompleksowa i obiektywna oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej. Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

W związku z tym Gmina od lat prowadzi działania pomocowe dla rodzin z dysfunkcjami. Rosnące zagrożenia wywierają jednak potrzebę tworzenia programu wspierania rodziny, która to stanowi „podstawowe środowisko życia i wychowania młodego pokolenia”.

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późn. zm.) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja).

I. Podstawa prawna

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 określa zadania własne Gminy wynikające m.in. z:

- 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.);

- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz.1508 z późn. zm.);
- 3) ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

II. Diagnoza społeczna

Cele i zadania Programu zostały poprzedzone analizą danych dotyczących osób i rodzin korzystających z szeroko rozumianego wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące powodów trudnej sytuacji życiowej rodzin, które skorzystały z pomocy finansowej GOPS w latach 2016-2018.

Tabela nr 1

Powody przyznania pomocy

L.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
		Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	Ubóstwo	272	211	208
2	Sieroctwo	0	0	0
3	Bezdomność	0	0	0
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	76	68	73
5	w tym: wielodzietność	74	64	71
6	Bezrobocie	120	97	93
7	Niepełnosprawność	58	65	65
8	Długotrwała lub ciężka choroba	68	66	71
9	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	67	40	58
10	w tym: rodziny niepełne	16	13	17
11	rodziny wielodzietne	1	0	2
12	Przemoc w rodzinie	0	0	0
13	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
14	Alkoholizm	16	16	13
15	Narkomania	0	0	0
16	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	0
17	Zdarzenie losowe	0	2	0

Źródło: Sprawozdania roczne MPIPS-03 za 2016r., MRPIPS-03 za 2017r. i 2018r.

W zestawieniu przedstawione są powody trudnej sytuacji życiowej, które zgodnie z art. 7 Ustawy o pomocy społecznej są przesłanką do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Do najczęstszych przyczyn konieczności skorzystania z pomocy społecznej należało ubóstwo (niskie dochody poniżej ustawowego kryterium dochodowego), przy

współistnieniu takich problemów jak: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność i bezrobocie.

Brak możliwości zapewnienia odpowiednich środków finansowych na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych rodziny wynikających z bezrobocia, problemów zdrowotnych czy też niepełnosprawności prowadzi często do pojawienia się uzależnień, marginalizacji społecznej członków rodziny i pociąga za sobą nieprawidłowe wypełnianie ról opiekuńczo-wychowawczych. Wspomniane trudności przekładają się na wzrastającą liczbę rodzin borykających się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Przedstawione poniżej zestawienie ilości rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia GOPS niezależnie od powodu udzielenia pomocy.

Tabela nr 2 Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Rodziny z dziećmi	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
ogółem	199	180	168
o liczbie dzieci 1	67	57	52
o liczbie dzieci 2	72	71	64
o liczbie dzieci 3	41	37	35
o liczbie dzieci 4	15	11	12
o liczbie dzieci 5	3	4	4
o liczbie dzieci 6 i więcej	1	0	1

Źródło: Sprawozdania roczne MPIPS-03 za 2016r., MRPIPS-03 za 2017r. i 2018r.

W związku z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej może zostać przydzielony asystent rodziny. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizując założenia w/w ustawy zatrudnia asystenta rodziny od 2012 roku. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, a do jego zadań należą m.in.:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ponosi również wydatki na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Ich wysokość kształtowała się następująco w poszczególnych latach: rok 2016 – 48 020,84 zł (7 dzieci), rok 2017 – 48 343,16 zł (7 dzieci), rok 2018 – 33 552,55 zł (5 dzieci). Należy zaznaczyć, że gmina

ponosi 10 % w/w wydatków w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30 % w drugim roku pobytu i 50 % w trzecim roku i następnych latach.

III. Cele i założenia programowe

Celem podstawowym Gminnego Programu Wsparcia Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Priorytetem Programu jest stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy świadczeniobiorca powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych.

Cele szczegółowe Programu:

1. Diagnozowanie i analiza środowiska rodzinnego

L.p.	Działania	Terminy
1.	Wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności	Do 14 dni od otrzymania zgłoszenia o problemach danej rodziny
2.	Prowadzenie w rodzinie pracy socjalnej mającej na celu rozpoznanie problemów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym	Na bieżąco wg potrzeb
3.	Konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny	Na bieżąco wg potrzeb

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

L.p.	Działania	Terminy
1.	Przyznanie gorącego posiłku w stołówkach szkolnych dla dzieci uczących się	Na bieżąco wg potrzeb
2.	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez współpracę z placówką służby zdrowia	Na bieżąco wg potrzeb
3.	Wsparcie materialne i rzeczowe w ramach ustawy o pomocy społecznej	Na bieżąco wg potrzeb

3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin, zapewnienie specjalistycznego poradnictwa i wsparcia

L.p.	Działania	Terminy
1.	Pomoc asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w jej środowisku domowym	Na bieżąco wg potrzeb
2.	Pomoc w dostępie do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego	Na bieżąco wg potrzeb
3.	Pomoc w dostępie do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego	Na bieżąco wg potrzeb

4. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywania już istniejących

L.p.	Działania	Terminy
1.	Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną w tym z placówkami służby zdrowia	Na bieżąco wg potrzeb
2.	Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji, np. Podjęcie leczenia uzależnień - współpraca z gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, punktem konsultacyjnym, podjęcie terapii dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej – współpraca z zespołem interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania przemocy	Na bieżąco wg potrzeb
3.	Angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy	Na bieżąco wg potrzeb
4.	Angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, wzmacniania poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczanie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich	Na bieżąco wg potrzeb
5.	Współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, oraz sądem w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym	Na bieżąco wg potrzeb

5. Dążenie do odbudowy i wzmocnienia rodzin

L.p.	Działania	Terminy
1.	Pomoc rodzinie, z której dzieci zostały mieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny	Na bieżąco wg potrzeb

IV. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Wyszkolona kadra pracownicza; 2. Dobra współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rodziny; 3. Realizacja programów osłonowych i profilaktycznych; 4. Otwartość na współpracę z środowiskiem lokalnym; 5. Zabezpieczenie w budżecie gminy środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny	1. Brak fachowej pomocy psychologa; 2. Brak wczesnej diagnostyki problemów rodziny; 3. Niewystarczające środki finansowe; 4. Zbyt mała aktywność i gotowość społeczności lokalnej do współpracy; 5. Brak współpracy ze strony rodziny.
Szanse	Zagrożenia
1. Możliwość pozyskania środków finansowych zewnętrznych; 2. Rosnąca świadomość społeczna; 3. Zatrudnienie asystenta rodziny.	1. Złożoność problemów rodzin; 2. niespójne przepisy prawa; 3. Zatrącanie rodzinnych wartości; 4. Degradacja relacji rodzinnych.

V. Adresaci Programu

Rodziny wychowujące dzieci na terenie gminy Zbójna, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

VI. Źródło finansowania

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych gminy.

Środki na realizację Programu będą pochodzić z:

- 1) budżet gminy,
- 2) budżet państwa,
- 3) środki pozyskane z funduszy zewnętrznych w tym: rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

VII. Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbojnej we współpracy z:

- 1) Sądem Rejonowym w Łomży - Wydział Rodzinny i Nieletnich - współpraca w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) Kuratorami sądowymi - w celu podejmowania działań o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym, kontrolnym związanym z wykonywaniem orzeczeń sądu oraz podejmowanie czynności w ramach procedur Niebieskiej Karty;
- 3) Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbójnej w celu zapewnienia osobom uzależnionym, ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do specjalistycznych form wsparcia wyjścia z nałogu;
- 4) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w celu zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, oraz udzielenia wsparcia osobom usamodzielnionym opuszczającym ww. formy pieczy zastępcze;
- 5) Zespołem Interdyscyplinarnym w Zbójnej – podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieska Karta” oraz działań wspierających rodziny dotknięte przemocą;
- 6) Posterunkiem Policji w Nowogrodzie w celu przeciwdziałaniu przestępczości i uzależnieniu wśród dzieci i młodzieży oraz w ramach procedury „Niebieskiej Karty”;
- 7) Szkoły Podstawowe oraz Gimnazjum Gminy Zbójna poprzez realizację szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych. Wspieranie rodziców i dzieci w problemach pojawiających się w rodzinach. W przypadku podejrzenia występowania przemocy w rodzinie podjęcie czynności procedury „Niebieskiej Karty”
- 8) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zbójnej – objęcie opieką zdrowotną i prowadzenie profilaktyki zdrowia. W przypadku podejrzenia występowania przemocy w rodzinie podjęcie czynności procedury „Niebieskiej Karty”.

VIII. Zakładane efekty realizacji programu

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Wskaźnikami osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

- 1) Liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych objętych wsparciem asystenta rodziny;
- 2) Ilość rodzin korzystających z porad i konsultacji specjalistów;
- 3) Ilość rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu, w tym ilość rodzin, które zakończyły pozytywnie współpracę z asystentem rodziny.

IX. Monitorowanie programu

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnej. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw. Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym

i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny.

Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Zbiorcze sprawozdanie z realizacji programu będzie przedstawione Radzie Gminy do 31 marca każdego roku w ramach sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Sprawozdania rzeczowo - finansowe z zakresu wspierania rodziny będą sporządzane i przesyłane zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

X. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Zbójna na lata 2019-2021 ma stanowić fundament do tworzenia sprzyjających warunków w celu poprawy życia rodzin mających trudności opiekuńczo – wychowawcze w celu zapewnienia ich dzieciom pozostania i prawidłowego rozwoju i funkcjonowania w środowisku naturalnym. Jak wynika z założeń programowych niezbędna jest w tym celu systematyczna współpraca jednostek działających na rzecz dzieci na terenie gminy Zbójna. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być między innymi polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej oraz uwrażliwienie społeczeństwa lokalnego na krzywdę dzieci i zachęcenie do współpracy z instytucjami.